

Από τη Δομή στη Δράση: Το παράδειγμα της Βιβλιοθήκης του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ευγενία Μπαζάνη
Εκπαιδευτικός ΠΕ70
mpazaneeeugenia@gmail.com

► ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η θέση της Βιβλιοθήκης στην εποχή μας διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη διάδοση των γνώσεων, τέτοια που ποτέ στο παρελθόν δεν είχε. Με τον όρο «Βιβλιοθήκη», εννοούμε συλλογή εντύπου υλικού ή χειρόγραφων, συγκεντρωμένη σε ενιαίο χώρο, που χρησιμοποιείται για ανάγνωση, μελέτη και έρευνα. Οι βασικοί σκοποί, τους οποίους εξυπηρετούν οι Βιβλιοθήκες, είναι οι εξής: η μόρφωση των αναγνωστών/τριών, η πνευματική ψυχαγωγία τους και η ενημέρωση των επιστημόνων και ερευνητών/τριών. Η πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού τμήματος συμμετέχει ενεργά και άμεσα στη διδακτική και ερευνητική λειτουργία του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Είναι ο χώρος που φιλοξενεί ό,τι πολυτιμότερο υπάρχει στον κλάδο που διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο, συγκεντρωμένες πληροφορίες, όπου ο χρήστης βρίσκει σημαντικές μελέτες πρωτοπόρων πάνω στον τομέα της ειδίκευσής του. Η σύγχρονη, οργανωμένη και άρτια εξοπλισμένη Βιβλιοθήκη διατηρεί και φυλάσσει το Εθνικό πνεύμα, τον πνευματικό κόπο της πατρίδας μας και θεωρείται ως ένα δυναμικό εργαλείο της εκπαίδευσης και της έρευνας τόσο σε τοπικό όσο και πολύ περισσότερο σε εθνικό επίπεδο.

Λέξεις-κλειδιά: Βιβλιοθήκη, Βιβλία, Βιβλιοθηκονόμος, Παιδαγωγικό Τμήμα.

► ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θέση της Βιβλιοθήκης στην εποχή μας έχει προσλάβει μεγάλη σημασία και διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη διάδοση των γνώσεων, τέτοια που ποτέ στο παρελθόν δεν είχε. Μολονότι τα μέσα της μαζικής επικοινωνίας έχουν αυξηθεί σε αριθμό και αποτελεσματικότητα, το βιβλίο εξακολουθεί να παραμένει ο βασικός φορέας γνώσεων και να κρατάει την πρώτη θέση ανάμεσα στο ραδιόφωνο, την τηλεόραση, τον κινηματογράφο, το θέατρο, κ.ά. Το βιβλίο, με την εκπληκτική του διάδοση παραμένει πάντα ανεξάντλητη πηγή μάθησης, πληροφοριών και ψυχαγωγίας.

Η Βιβλιοθήκη έχει από καιρό πάψει να είναι ο χώρος ο οποίος στεγάζει βιβλία ταξιθετημένα στα ράφια με ένα ή άλλο σύστημα και όπου ο/η αναγνώστης/τρια καταφεύγει να αναζητήσει ένα βιβλίο από τον/την υπεύθυνο/η της Βιβλιοθήκης. Η Βιβλιοθήκη με τα κλειδωμένα βιβλία, τα απρόσιτα στον/στην αναγνώστη/τρια ράφια και τον «σοφό-παντογνώστη» βιβλιοθηκάριο που γνώριζε όλα τα βιβλία πάνω στο κάθε θέμα και τη θέση τους στα ράφια, με τη δικαιοδοσία και την ψυχολογία του Κέρβερου ενάντια στον εισβολέα του βασιλείου του, έχει εκλείψει τελειωτικά. Τώρα που στις προηγμένες χώρες η αίσθηση και η αντίληψη της προόδου δε συμβαδίζει με την τυφλή εμμονή στην παράδοση και τη στείρα πίστη στην αξία αυτών «που βρήκαμε», η φιλοσοφία και η θέση της Βιβλιοθήκης έχουν αλλάξει ριζικά. Οι Βιβλιοθήκες έχουν γίνει ζωντανά και δραστήρια πνευματικά κέντρα, χώροι όπου σφύζει η ζωή και ακτινοβολούν οι γενικότερες πνευματικές τάσεις και ανησυχίες μιας κοινότητας, από τα στενά όρια της γειτονιάς μέχρι επιπέδου εθνικού.

Για καλύτερη διερεύνηση του θέματος επισκέφθηκα «τη Βιβλιοθήκη», για να γνωρίσω από κοντά τον συγκεκριμένο χώρο. Οι βιβλιοθηκονόμοι της Βιβλιοθήκης του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών με κατατόπισαν σχετικά δίνοντας τις παρακάτω πληροφορίες: «Στις 20-09-1985 συστάθηκε Γενική Συνέλευση με απώτερο στόχο τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης. Εξυπηρετεί μέλη ΔΕΠ, πτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών, και κάθε έναν που ανατρέχει στη Βιβλιοθήκη. Το σύστημα δανεισμού εφαρμόζεται για τα μέλη ΔΕΠ, τους/τις υποψηφίους/ες διδάκτορες και τους/τις μεταπτυχιακούς/ες φοιτητές/τριες. Όσον αφορά στους άλλους χρήστες της Βιβλιοθήκης εφαρμόζεται το καθεστώς της δανειοδότησης για φωτοαντίγραφα. Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί καθημερινά από Δευτέρα μέχρι Πέμπτη 9.00 π.μ.-18.00 μ.μ. και Παρασκευή 9.00 π.μ.-14.00μ.μ.».

► ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Ιστορική αναδρομή των ελληνικών Βιβλιοθηκών

Η ιστορία της Βιβλιοθήκης, δηλαδή του ιδιαίτερου χώρου, όπου άρχισε να φυλάσσεται και να ταξινομείται αρχαιακό και λογοτεχνικό υλικό ήδη από την τρίτη χιλιετία στους πολιτισμούς της Ανατολής, ως θεσμός εξελίχτηκε με τα χρόνια (Στάικος, 2020). Η Βιβλιοθήκη δεν είναι δημιούργημα της εποχής μας. Οι αρχές της πρέπει να αναζητηθούν στα πρώτα βήματα της ιστορίας του πολιτισμού της ανθρωπότητας. Η ιστορία των Βιβλιοθηκών είναι πολύ παλιά και οι ρίζες της φθάνουν στους πρωτόγονους πολιτισμούς και την εφεύρεση της γραφής (Σαΐτης, 2002: 13).

Μετά την εύρεση της γραφής ο άνθρωπος ήθελε να συγκεντρώσει τα διάφορα γραπτά του μνημεία. Μια συλλογή οπτών πλίνθων με εγχάρακτα γράμματα, τα οποία βρέθηκαν τοποθετημένα σε σανίδες στα ανάκτορα Κουγιουντζίκ της Νινευή, θεωρείται από τους αρχαιολόγους ως η πρώτη Βιβλιοθήκη. Η Βιβλιοθήκη αυτή ανήκε στο βασιλέα της Ασσυρίας Σαρδανάπαλο (668-626 π.Χ.). Η τιμή όμως, της σύστασης πραγματικής Βιβλιοθήκης ανήκε στους Έλληνες. Κατά τον ΣΤ' αιώνα π.Χ., όπως αναφέρει ο Αύλος Γέλλιος, ο Πεισίστρατος ίδρυσε στην Αθήνα την πρώτη Βιβλιοθήκη δημόσιας χρήσεως. Αργότερα ο Ξέρξης, όταν εισέβαλε στην Ελλάδα, τη μετέφερε στην Περσία. Στους Αθηναίους την επέστρεψε ο Σέλευκος ο Νικάτωρ. Η ιστορία αναφέρει και πολλούς ιδιώτες, οι οποίοι είχαν συλλογή βιβλίων, όπως τον Πολυκράτη της Σάμου, το

Νικοκράτη της Κύπρου, τον Αθηναίο άρχοντα Ευκλείδη, τον ποιητή Ευριπίδη και τον Πλάτωνα.

Κατά τον Στράβωνα, ο Αριστοτέλης είναι ο πρώτος ιδιώτης, ο οποίος συστηματικά συγκέντρωσε βιβλία για να σχηματίσει ατομική Βιβλιοθήκη και παρακίνησε τους βασιλείς της Αιγύπτου να κάνουν το ίδιο. Η Βιβλιοθήκη αυτή του μεγάλου σοφού μπορεί να θεωρηθεί και ως η πρώτη πανεπιστημιακή, διότι, όταν ίδρυσε στην Αθήνα τη σχολή του, την Περιπατητική (335-322 π.Χ.), έθεσε τη Βιβλιοθήκη του στη διάθεση των μαθητών του (Φέσσα & Λίτσα, 1954: 1).

Ο Πτολεμαίος ο 1ος ο Σωτήρ (367-283 π.Χ.), Βασιλεύς της Αιγύπτου, ίδρυσε την περίφημη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, η οποία ήταν το κέντρο του Ελληνιστικού Πολιτισμού. Χειρόγραφα συγκεντρώνονται σε αυτήν από όλο τον κόσμο και σπουδαστές μετέβαιναν στην Αλεξάνδρεια για να τα μελετήσουν. Ο ακριβής αριθμός των παπύρων, κατά τον Αύλον Γέλλιο, έφθασε τους 700.000. Οι πρώτοι βιβλιοθηκάριοι αναφέρονται: Ζηνόδοτος ο Εφέσιος, Απολλώνιος ο Ρόδιος, Ερατοσθένης ο Κυρηναίος, Αριστοφάνης ο Βυζάντιος και Απολλώνιος ο Ειδογράφος.

Οι κατάλογοι των Αλεξανδρινών Βιβλιοθηκών θεωρούνται ως οι πρώτες προσπάθειες για τη δημιουργία συστηματικής βιβλιογραφίας. Μεταξύ άλλων, κατά παραγγελία του Πτολεμαίου του Φιλαδέλφου, ετοιμάστηκαν δύο κατάλογοι: ο ένας περιείχε τις τραγωδίες και ο άλλος τις κωμωδίες. Τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας συναγωνιζόταν τόσο προς τον αριθμό των βιβλίων όσο και προς το περιεχόμενο της η Βιβλιοθήκη της Περγάμου. Ο Πλούταρχος αναφέρει, ότι ο Αντώνιος μόνο μετέφερε από τη Βιβλιοθήκη της Περγάμου στην Αίγυπτο, για να προσφέρει στην Κλεοπάτρα, 200.000 συγγράμματα.

Αξιόλογη επίσης, Βιβλιοθήκη είχε και ο τελευταίος βασιλιάς της Μακεδονίας, ο Περσεύς. Όταν ο Αιμίλιος Παύλος τον νίκησε, το 168 π.Χ. τη μετέφερε στη Ρώμη. Ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Αδριανός (76-138 μ.Χ.) ο οποίος πολλά πρόσφερε στην Αθήνα της εποχής του, έκτισε και μια πολυτελέστατη Βιβλιοθήκη, της οποίας τα ερείπια σώζονται έως σήμερα. Στην Αθήνα αναφέρονται ακόμη η Βιβλιοθήκη, που υπήρχε στο Γυμνάσιο του Πτολεμαίου και η Βιβλιοθήκη του Πανταίνου, της οποίας τα ερείπια σώζονται στην Αγορά παραπλεύρως της Στοάς του Αττάλου.

Η Βιβλιοθήκη αυτή κτίστηκε τον 2ο αιώνα και ήταν δωρεά του Τίτου Φλαβίου Πανταίνου και των τέκνων του. Το κτίριο ήταν πολυτελέστατο με Ιωνικές στοές και εκτός από το κυρίως αναγνωστήριο και τους άλλους χώρους της Βιβλιοθήκης περιλάμβανε και χώρους, το ενοίκιο των οποίων ήταν έσοδο της Βιβλιοθήκης. Στο εσωτερικό της η Βιβλιοθήκη του Πανταίνου ήταν διακοσμημένη με αγάλματα. Το 1953 ανακαλύφθηκε επιγραφή με τον κανονισμό λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, η οποία μάς πληροφορεί, ότι αυτή ήταν ανοιχτή για το κοινό μόνο το πρωί και ότι τα βιβλία δε δανείζονται.

Το Βυζάντιο όχι μόνο συνέχισε τη λαμπρή ελληνική παράδοση στον τομέα αυτό, αλλά πέτυχε, κυρίως χάρη στα μοναστήρια, να πολλαπλασιάσει τον αριθμό των Βιβλιοθηκών σε μεγάλη κλίμακα. Χάρη σε αυτά διασώθηκαν τα έργα των συγχρόνων αλλά, και το σημαντικότερο, πολλά έργα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Πρώτος ο Μέγας Κωνσταντίνος, όταν μετέφερε την πρωτεύουσα του στο Βόσπορο, εκτός των άλλων κτιρίων, τα οποία έκτισε στην Κωνσταντινούπολη, φρόντισε και για την ανέγερση Βιβλιοθήκης. Ο Ιουλιανός έκτισε νέο κτίριο στη Στοά του Βασιλείου (αναφέρεται ότι περιείχε 120.000 τόμους), το οποίο καταστράφηκε από πυρκαγιά.

Σύντομα όμως, σχηματίστηκε νέα Βιβλιοθήκη, η οποία όμως στις αρχές του 8ου αιώνα περιλάμβανε 33.500 τόμους. Εκτός όμως, από τις δημόσιες Βιβλιοθήκες, υπήρχαν και πολλοί ιδιώτες, οι οποίοι ήταν κάτοχοι μεγάλων Βιβλιοθηκών. Περίφημη

ήταν η Βιβλιοθήκη Φωτίου του Μεγάλου. Τα βυζαντινά μοναστήρια διέθεταν πλουσιότερες Βιβλιοθήκες, τα χειρόγραφα των οποίων είτε αντιγράφονταν στα ίδια τα μοναστήρια από καλλιγράφους και μορφωμένους μοναχούς, είτε προέρχονταν από αναγνωρισμένα καλλιγραφικά εργαστήρια.

Το 1204, όταν οι Σταυροφόροι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη, μεταξύ των άλλων ανυπολόγιστων καταστροφών που διέπραξαν, πυρπόλησαν πολλές Βιβλιοθήκες και άρπαξαν χειρόγραφα τα οποία μεταφέρθηκαν στη Δύση. Το 1453, μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, η καταστροφή ολοκληρώθηκε. Οι Τούρκοι κατέστρεψαν χιλιάδες χειρόγραφα. Οι λόγιοι όμως Έλληνες, οι οποίοι αναζήτησαν νέες πατρίδες στη Δύση, έφεραν μαζί τους τον πολυτιμότερο θησαυρό, τον οποίο μπορούσαν να διασώσουν, τα Ελληνικά χειρόγραφα. Η επιρροή της ελληνικής μάθησης και φιλοσοφίας στο Δυτικό κόσμο, προκάλεσε πνευματική αφύπνιση και δημιούργησε μεγάλη ζήτηση για βιβλία. Η ζήτηση αυτή ικανοποιήθηκε χάρη στην ανακάλυψη της τυπογραφίας, η οποία άνοιξε νέο δρόμο στη διάδοση των γνώσεων.

Η αγάπη για τη μόρφωση και η ανάγκη να συγκεντρώνονται τα έντυπα βιβλία, ώστε να βρίσκονται στη διάθεση των μελετητών, μπορούσε να θεωρηθεί η αρχή της ιστορίας των νεότερων Βιβλιοθηκών. Στην Ελλάδα, κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, τα μοναστήρια διέσωσαν τους χειρόγραφους κώδικες και τα έντυπα βιβλία. Εκεί σώθηκαν κυρίως έργα των Πατέρων της Εκκλησίας, λειτουργικά βιβλία και Βίοι Αγίων. Εκεί διαφυλάχτηκαν επίσης, τα ιστορικά και ποιητικά έργα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Με αγάπη και πίστη οι μοναχοί φρόντιζαν και να αντιγράφουν τα παλαιά χειρόγραφα, ώστε η μεγάλη παράδοση να συνεχιστεί χωρίς διακοπή.

Μετά την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό και τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους, ο Ιωάννης Καποδίστριας ίδρυσε την πρώτη Βιβλιοθήκη του νεότερου ελληνικού κράτους. Η Βιβλιοθήκη στεγάστηκε στο ορφανοτροφείο της Αίγινας (πρώτης πρωτεύουσας του κράτους). Αργότερα, όταν ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο στην Αθήνα, μεταφέρθηκε και στεγάστηκε εκεί. Αυτή η πρώτη Βιβλιοθήκη του Ελεύθερου Ελληνικού Κράτους έγινε κατόπιν η Εθνική μας Βιβλιοθήκη, η οποία από το 1903 χάρη στη δωρεά των αδελφών Βαλλιάνου, στεγάζεται στο ωραίο κτίριο της οδού Πανεπιστημίου.

Το 1845 ιδρύθηκε η Βιβλιοθήκη της Βουλής, η οποία στεγάζεται σήμερα στο δεύτερο όροφο των παλαιών Ανακτόρων. Με την πάροδο των ετών, πολλές Βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν στην πρωτεύουσα και στις επαρχίες είτε από ιδιωτικές δωρεές είτε από τις δημοτικές αρχές. Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο έγινε συνειδητό, ότι χωρίς Βιβλιοθήκες δεν είναι δυνατόν να υπάρξει εκπαίδευση και έρευνα. Για αυτό σήμερα παρατηρείται μεγάλο ενδιαφέρον για την ίδρυση και οργάνωση νέων Βιβλιοθηκών. Οργανισμοί, ιδρύματα και Σχολές ιδρύουν Βιβλιοθήκες και συγχρόνως καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό των Βιβλιοθηκών και την οργάνωσή τους με τα νέα συστήματα βιβλιοθηκονομίας (Φέσσα & Λίτσα, 1954).

Οι Βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή

Με την παραδοσιακή έννοια του όρου, «Βιβλιοθήκη» είναι συλλογή βιβλίων και περιοδικών. Μπορεί να αναφέρεται στην προσωπική Βιβλιοθήκη ενός ατόμου, αλλά συχνότερα είναι μια μεγάλη σε όγκο συλλογή, η οποία χρηματοδοτείται και συντηρείται από τις αρχές μιας πόλης ή έναν οργανισμό. Με τον όρο «Βιβλιοθήκη», εννοούμε συλλογή εντύπου υλικού ή χειρόγραφων, συγκεντρωμένη σε ενιαίο χώρο που

χρησιμοποιείται για ανάγνωση, μελέτη και έρευνα. Πολλές Βιβλιοθήκες περιλαμβάνουν επίσης στη συλλογή τους χάρτες, μικροφίλμ, διαφάνειες, δίσκους γραμμοφώνου και ταινίες μαγνητοφώνου.

Οι βασικοί σκοποί, τους οποίους εξυπηρετούν οι Βιβλιοθήκες, είναι οι εξής τρεις: η μόρφωση των αναγνωστών/τριών, η πνευματική ψυχαγωγία τους, η ενημέρωση των επιστημόνων και ερευνητών/τριών. Κάθε Βιβλιοθήκη δεν εξυπηρετεί απαραίτητα και τους τρεις αυτούς σκοπούς. Οι σκοποί των Βιβλιοθηκών καθορίζονται από τα ιδρύματα και τους οργανισμούς στους οποίους ανήκουν και σύμφωνα με τις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού, το οποίο προτίθενται να εξυπηρετήσουν.

Τα είδη των Βιβλιοθηκών είναι:

- **Εθνικές Βιβλιοθήκες.** Οι Εθνικές Βιβλιοθήκες έχουν σκοπό τη συγκέντρωση και τη διαφύλαξη του συνόλου του εντύπου υλικού μιας χώρας. Συγκεντρώνουν δηλαδή την πνευματική κληρονομιά ενός λαού. Συχνά οι συλλογές τους περιέχουν και παλαιά χειρόγραφα και βιβλία.
- **Δημόσιες Βιβλιοθήκες.** Η Δημόσια Βιβλιοθήκη απευθύνεται στο κοινό μιας πόλης, ενός χωριού, μιας κοινότητας. Είναι το πνευματικό κέντρο κοινότητας ανθρώπων προς τους/τις οποίους/ες προσφέρει ψυχαγωγία, επαγγελματική βοήθεια και εγκυκλοπαιδικές γνώσεις. Η συλλογή των βιβλίων και περιοδικών της περιλαμβάνει συνήθως «λίγα από όλα», ώστε να καλύπτει τα ενδιαφέροντα όλων των αναγνωστών/τριών της ακόμη και των παιδιών. Κατά κανόνα, η Δημόσια Βιβλιοθήκη δανείζει τα βιβλία της. Τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν και κινητές δανειστικές Βιβλιοθήκες, οι οποίες μεταφέρουν το έντυπο υλικό σε απομονωμένες περιοχές και χωριά.
- **Ειδικές Βιβλιοθήκες.** Ο όρος Ειδική Βιβλιοθήκη χαρακτηρίζει τις Βιβλιοθήκες, οι οποίες ειδικεύονται σε ορισμένα θέματα. Συνήθως, οι Βιβλιοθήκες αυτές ανήκουν σε οργανισμούς, ιδρύματα, νοσοκομεία εταιρίες. Αρχικά δεν υπήρχαν ουσιώδεις διαφορές ως προς την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας τους από τις άλλες Βιβλιοθήκες. Η μόνη διαφορά της ήταν ότι το υλικό τους περιοριζόταν μόνο σε έναν κλάδο της επιστήμης. Τα τελευταία όμως, χρόνια η αλματώδης πρόοδος των επιστημόνων και ερευνητών/τριών να βρίσκουν γρήγορα και με ασφάλεια τις πληροφορίες, τις απαιτούμενες για την εργασία τους, μετέβαλαν τη μορφή της Ειδικής Βιβλιοθήκης. Σήμερα, η Ειδική βιβλιοθήκη έχει πλέον πάρει τη μορφή κέντρου πληροφοριών, όπου ειδικευμένοι Βιβλιοθηκάριοι με τη βοήθεια ενημερωμένου υλικού (βιβλία, περιοδικά, εικόνες, μικροφίλμ κ.λπ.) έχουν τη δυνατότητα σε δεδομένη στιγμή να παρέχουν την απαιτούμενη πληροφορία.
- **Σχολικές Βιβλιοθήκες.** Ανήκουν στα σχολεία και το περιεχόμενό τους έχει προορισμό να βοηθήσει τους/τις καθηγητές/τριες στη διδασκαλία τους και τους/τις μαθητές/τριες στα μαθήματα και τις σχολικές τους εργασίες. Η Σχολική Βιβλιοθήκη δίνει τη δυνατότητα στον/στη μαθητή/τρια να διδαχθεί την ορθή μέθοδο στην αναζήτηση των πληροφοριών και τη λύση των αποριών του/της. Είναι ακόμα το πρώτο βήμα στη δημιουργία νέων ανθρώπων που έχουν περισσότερες εγκυκλοπαιδικές γνώσεις και ευρύτερες αντιλήψεις.
- **Πανεπιστημιακές Βιβλιοθήκες.** Είναι οι Βιβλιοθήκες οι οποίες εξυπηρετούν μαθητές/τριες, φοιτητές/τριες και σπουδαστές ανωτάτων σχολών. Οι Πανεπιστημιακές Βιβλιοθήκες πρέπει να θέτουν στη διάθεση των καθηγητών/τριών και φοιτητών/τριών, εκτός των βιβλίων και περιοδικών τα οποία είναι γραμμένα στη γλώσσα τους και ξένα συγγράμματα και περιοδικά, ώστε αυτοί να ενημερώνονται για τις εξελίξεις της επιστήμης (Φέσσα & Λίτσα, 1954: 7).

Μια πιο εξελιγμένη μορφή όμως, για πιο προχωρημένη οργάνωση της Βιβλιοθήκης απαιτεί την αποδοχή ενός ταξινομικού συστήματος το οποίο έχει προβλέψει την τακτοποίηση όλων των ζητημάτων που απορρέουν από τις δυσκολίες που εμφανίζονται συχνά. Το σύστημα που ακολουθείται σήμερα από πολλές Βιβλιοθήκες σε όλο τον κόσμο και εφαρμόζεται με επιτυχία και στη Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, είναι το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης του Dewey.

Ο Melvil Dewey (1851-1931) ήταν Αμερικανός, σπούδασε στο κολέγιο Amherst και μετά το τέλος των σπουδών του διορίστηκε βοηθός βιβλιοθηκάρου στη Βιβλιοθήκη του Κολεγίου του. Η αγάπη του για την τάξη και η αντιπάθειά του για την απώλεια χρόνου τον ώθησαν να ασχοληθεί στην εύρεση τρόπου τακτοποίησης της Βιβλιοθήκης του Amherst. Αφού μελέτησε την ταξινόμηση των γνώσεων, όπως τη συνέλαβαν ο Αριστοτέλης, ο Bacon, ο Locke και άλλοι φιλόσοφοι, αποφάσισε να ακολουθήσει σε γενικές γραμμές τον χωρισμό των επιστημών του Bacon. Το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης του Dewey, το πιο γνωστό και διαδεδομένο σύστημα είναι απλό στη σύλληψη και μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα για την ταξινόμηση βιβλίων, αρκεί να κατατοπιστεί κανείς στη χρήση των πινάκων και των ευρετηρίων του. Η φιλοσοφία του έχει τις ρίζες του στην ταξινόμηση των ειδών και ακολουθεί το αριστοτελικό πρότυπο (Ντελόπουλος, 1987: 15).

► Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Μια βασική εξυπηρέτηση που προσφέρει η Βιβλιοθήκη στο κοινό, είναι ο δανεισμός του εντύπου υλικού. Οι βασικές πληροφορίες που απαιτούνται για το αρχείο του δανεισμού, είναι τα στοιχεία του εντύπου του/της αναγνώστη/τριας και η ημερομηνία λήξης του δανεισμού. Επίσης, πρέπει να υπάρχει η ευχέρεια, ώστε να ανανεώνεται ο δανεισμός, να φυλάσσεται εκ των προτέρων το έντυπο, για άλλον/η αναγνώστη/τρια, να διαγράφεται η οφειλή βιβλίων των αναγνωστών/τριών και να τηρούνται στατιστικά στοιχεία. Βασικά, η διαδικασία του δανεισμού είναι απλή αλλά απαιτείται μεγάλη τάξη και συνέπεια στο σύστημα, το οποίο θα ακολουθηθεί.

Η πρώτη εργασία του/της βιβλιοθηκονόμου, ο/η οποίος/α έρχεται σε επαφή με το κοινό, είναι να δώσει στον/στην αναγνώστη/τρια το βιβλίο, το περιοδικό ή άλλο έντυπο, το οποίο τον/την ενδιαφέρει. Για αυτό και καταβάλλεται τόση προσπάθεια, ώστε ο κατάλογος σε δελτία να είναι πλήρης και να παρέχει όσο το δυνατόν περισσότερα σαφή στοιχεία ως προς τη συλλογή της Βιβλιοθήκης.

Ο/Η βιβλιοθηκονόμος θα πρέπει να είναι σε θέση να απαντήσει υπεύθυνα, μέσω των πληροφοριακών βιβλίων, τα οποία υπάρχουν στη Βιβλιοθήκη σε πάσης φύσεως ερωτήσεις σχετικώς απλώς.

Ένα από τα κυριότερα επίσης, καθήκοντα που έχει, είναι να συγκεντρώνει βιβλιογραφικά στοιχεία για ένα ορισμένο θέμα. Δηλαδή να έχει την ικανότητα να βρίσκει όλα τα σχετικά στοιχεία, τα οποία διαθέτει η Βιβλιοθήκη στο έντυπο και μη υλικό της (βιβλία, περιοδικά, εικόνες), καθώς και να εντοπίζει (μέσω βιβλιογραφιών και ευρετηρίων) άλλα στοιχεία τα οποία δεν υπάρχουν στο υλικό της Βιβλιοθήκης.

Η καταγραφή των βιβλιογραφικών στοιχείων είναι προτιμότερο να γίνεται σε δελτία (αποδελτίωση). Σε κάθε δελτίο θα αναφέρονται τα στοιχεία ενός εντύπου, τα οποία θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερα. Δηλαδή, αν πρόκειται για βιβλίο, θα περιλαμβάνουν όνομα συγγραφέα ή συγγραφέων, τίτλο, εκδότη, χρονολογία

έκδοσης. Αν πρόκειται για μέρος βιβλίου θα γραφεί επίσης η σελίδα ή οι σελίδες στις οποίες περιέχονται οι πληροφορίες. Αν είναι άρθρο περιοδικού, ο τίτλος του περιοδικού, ο τόμος, η ημερομηνία και η σελίδα. Επίσης, προκειμένου για διατριβές, φυλλάδια κ.λπ., θα πρέπει να γραφούν όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία, για να έχει τη δυνατότητα ο ενδιαφερόμενος να εντοπίσει εκείνο το οποίο ζητά.

Τέλος, μια άλλη σημαντική εξυπηρέτηση την οποία είναι σε θέση να προσφέρουν οι Βιβλιοθήκες προς τους/τις αναγνώστες/τριές τους, είναι η παροχή φωτοαντιγράφων. Έτσι, ο/η αναγνώστης/τρια έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει και να μελετήσει ένα βιβλίο, ένα άρθρο, ένα σχέδιο. Επίσης, θα ήταν άδικο για μεμονωμένες πληροφορίες να στερούνται ένα έντυπο για καιρό οι άλλοι/ες αναγνώστες/τριες. Καθώς η Βιβλιοθήκη έχει ως αρχή να μη δανείζει τα πληροφοριακά της βιβλία, ο/η αναγνώστης/τρια μπορεί μόνο με φωτοτυπίες να αποκτήσει άρθρα ή στοιχεία, τα οποία περιέχονται σε αυτά (Φέσσα & Λίτσα, 1954: 110).

Η διδασκαλία, όπως έγινε φανερό, είναι μια σκόπιμη και όχι τυχαία ενέργεια. Η διδασκαλία για να θεωρηθεί σωστή και αποτελεσματική, δεν αρκεί μόνο να πετυχαίνει το σκοπό της αλλά να φέρει σε πέρας το σκοπό της με οικονομία χρόνου και με τη χρησιμοποίηση λιγότερων δυνάμεων. Χρειάζεται λοιπόν, να οργανώνεται σύμφωνα με κάποιο σχέδιο και να εξελίσσεται σε αυστηρά καθορισμένες φάσεις. Σκόπιμη ενέργεια σημαίνει, ότι έχω κατά νου ένα σκοπό και ότι σε σχέση με αυτόν επιλέγω τον κατάλληλο τρόπο και μέσα για να τον πετύχω.

Ο όρος μέθοδος είναι σύνθετος από τις λέξεις «μετά» και «οδός» και σημαίνει τη μέθοδο που ακολουθούμε για να φτάσουμε σε κάποιον σκοπό. Επομένως, μέθοδος διδασκαλίας είναι η οδός που ακολουθεί ο/η εκπαιδευτικός, για να πετύχει τους σκοπούς της διδασκαλίας. Αναλυτικότερα, σημαίνει τον τρόπο με τον οποίο προσφέρεται η ύλη στους/στις μαθητές/τριες, ώστε να καθοδηγούνται και να βοηθούνται στην προσπάθειά τους να μάθουν (Γεωργούσης, 1989: 45). Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να επιλέξει μόνος/η του/της τη μέθοδο που θα χρησιμοποιήσει για να μπορέσει ο/η μαθητής/τρια να γίνει κάτοχος της ύλης. Από τη σωστή εκλογή βέβαια, και την ορθή χρήση της μεθόδου διδασκαλίας θα εξαρτηθεί ο βαθμός απόδοσης του/της μαθητή/τριας, η επιτυχία του διδακτικού έργου του/της δασκάλου/ας και γενικά η επίτευξη των διδακτικών στόχων.

Η μέθοδος διδασκαλίας μπορεί να επιδράσει καθοριστικά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητας του/της μαθητή/τριας. Για να διαπλαστούν ελεύθεροι και δημοκρατικοί πολίτες στο σχολείο, πρέπει οι διδακτικές μέθοδοι που εφαρμόζονται σε αυτό να μην είναι δογματικές, αυταρχικές και καταπιεστικές. Όταν οι μέθοδοι διδασκαλίας είναι δημοκρατικές και φιλελεύθερες, τότε οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν ερευνητικό πνεύμα και καλλιεργούν την κρίση τους ή τις δημοκρατικές τους ικανότητες. Στη Διδακτική, μέθοδος διδασκαλίας είναι η περιοδικά επαναλαμβανόμενη διδακτική διαδικασία που εφαρμόζεται σε διάφορα μαθήματα και χρησιμοποιείται από περισσότερους από έναν/μία διδάσκοντες/ουσες (Γεωργούσης, 1989: 46).

Είναι φανερό, ότι όλες οι μέθοδοι δεν είναι εξίσου κατάλληλες για να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/τριες να πετύχουν τους εκπαιδευτικούς τους σκοπούς. Καθεμιά από αυτές διαθέτει τις δυσκολίες της, τα μειονεκτήματά της και τα πλεονεκτήματά της. Η μέθοδος διδασκαλίας επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η δομή και οι απαιτήσεις της διδακτέας ύλης, οι σκοποί της διδασκαλίας και του διδασκόμενου μαθήματος, η ιδιοσυγκρασία του/της διδάσκοντος/ουσας, η φύση του/της μαθητή/τριας κ.ά. Κατά τη διδασκαλία, πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη η φύση της διδακτέας

ύλης και οι τρόποι κατά τους οποίους στην επιστήμη συλλέγεται η αλήθεια και ταξινομείται η επιστημονική γνώση (Εξαρχόπουλος, 1946: 253).

Επομένως, οι μαθητές/τριες χρειάζονται να μάθουν πώς να αντιμετωπίζουν τη νέα γνώση. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες χρειάζονται να αποκτήσουν τις νοητικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να είναι διαρκώς ενημερωμένοι/ες, ανεξάρτητα από το είδος της γνώσης. Για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των μαθητών/τριών, ο/η δάσκαλος/α πρέπει να υιοθετήσει τη μέθοδο διδασκαλίας, η οποία θα διδάξει τους/τις μαθητές/τριες να παράγουν γνώση παρά να την αποδέχονται. Ο/Η δάσκαλος/α για να επιλέξει την ορθή μέθοδο διδασκαλίας ενός μαθήματος, οφείλει να είναι ενήμερος όλων αυτών των χαρακτηριστικών των μαθητών/τριών.

Επιτυχημένη διδασκαλία είναι αυτή που προκαλεί αποτελεσματική μάθηση. Με άλλα λόγια, το βασικό κριτήριο επιτυχίας της διδασκαλίας είναι το αποτέλεσμα: ο βαθμός στον οποίο έχουν επιτευχθεί οι εκπαιδευτικοί σκοποί. Η υποβοήθηση των μαθητών/τριών να επιτύχουν αξιόπιστα αποτελέσματα απαιτεί τη γνώση εκ μέρους του/της δασκάλου/ας θεμελιωδών αρχών μάθησης και της αλληλεπίδρασης διδασκαλίας-μάθησης. Η διδασκαλία και μάθηση είναι διεργασίες της εκπαίδευσης ενός/μίας μαθητή/τριας που απαιτούν αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντος/ουσας-μαθητή/τριας.

Σήμερα, στον εκπαιδευτικό χώρο υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία μεθόδων διδασκαλίας-μάθησης στη διάθεση του/της δασκάλου/ας, οι οποίες εκτείνονται από την παρουσίαση πληροφοριών από έναν/μία δάσκαλο/α σε μια μεγάλη ομάδα μαθητών/τριών μέχρι τις εξατομικευμένες μεθόδους, όπου ο/η μαθητής/τρια μπορεί να εργάζεται σε μια κατάσταση αυτοδιδασκαλίας, ελέγχοντας την είσοδο των πληροφοριών και εξετάζοντας τον εαυτό του/της.

► Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Η πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού τμήματος συμμετέχει ενεργά και άμεσα στη διδακτική και ερευνητική λειτουργία του εκπαιδευτικού μας ιδρύματος. Είναι ο χώρος που φιλοξενεί ό,τι πολυτιμότερο υπάρχει στον κλάδο που διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο, συγκεντρωμένες πληροφορίες, όπου ο χρήστης βρίσκει σημαντικές μελέτες πρωτοπόρων πάνω στον τομέα της ειδικότητάς του. Πάνω από όλα η πανεπιστημιακή αυτή Βιβλιοθήκη είναι σημείο αναφοράς της επιστημονικής και πολιτιστικής καλλιέργειας κάθε χώρας, είναι ένα εργοστάσιο παραγωγής ενός πολύ σημαντικού προϊόντος: της πληροφορίας. Για να παράγει αυτό το προϊόν, συνεργάζεται στενά με τα διάφορα τμήματα του Πανεπιστημίου για καινούρια βιβλιογραφία, καθορίζει προτεραιότητες βάσει περιεχομένων κονδυλίων για εξοπλισμό επίπλων, βιβλιογραφίας, εποπτικού υλικού κ.τ.λ. και επιμελείται τη συντήρηση των βιβλίων αλλά και του χώρου.

Αποτελεί την πλέον ζωτική μονάδα του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και χωρίς αυτήν δε θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως κέντρο διδασκαλίας και έρευνας. Συνεπώς, η σύγχρονη, οργανωμένη και άρτια εξοπλισμένη Βιβλιοθήκη θεωρείται ως ένα δυναμικό εργαλείο της εκπαίδευσης και της έρευνας τόσο σε τοπικό όσο και πολύ περισσότερο σε εθνικό επίπεδο.

Για τον λόγο αυτό, μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) του Υπουργείου Παιδείας, η Βιβλιοθήκη καλείται να ανασυγκροτηθεί και να οργανωθεί, σύμφωνα με τα τρέχοντα διεθνή πρότυπα και τους κανόνες της Βιβλιοθηκονομίας και της επιστήμης της

πληροφόρησης, έτσι να αποτελέσει σημαντικό στήριγμα στην υποδομή και τη λειτουργία της εκπαίδευσης, και με τον τρόπο αυτό να συμβάλλει αποφασιστικά στις διαδικασίες έρευνας και ανάπτυξης και να ανταποκριθεί στις μελλοντικές εξελίξεις.

Αντικειμενικός σκοπός είναι να δημιουργηθούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όλες οι απαραίτητες οργανωτικές και λειτουργικές δομές, ώστε η Βιβλιοθήκη να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά και υπεύθυνα στον ολοένα αυξανόμενο όγκο εργασίας και παροχής σύγχρονων και ολοκληρωμένων υπηρεσιών τεκμηρίωσης και πληροφόρησης προς ολόκληρη την πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα.

Παράλληλα, η μηχανογράφηση της Βιβλιοθήκης του Παιδαγωγικού τμήματος καθώς και όλων των Βιβλιοθηκών αναμένεται, ότι θα ανοίξει τον δρόμο για την ανεύρεση και εφαρμογή νέων μορφών εξυπηρέτησης των χρηστών τους και παροχής υπηρεσιών τεκμηρίωσης και πληροφόρησης: Η αναζήτηση κάθε είδους εντύπου και ψηφιακού υλικού προβλέπεται, ότι θα πραγματοποιείται πλέον από τερματικές συσκευές, ο δανεισμός του υλικού θα γίνεται με τη χρήση συστημάτων οπτικής ανάγνωσης πληροφοριών, η επικοινωνία των Βιβλιοθηκών, όπως και η ενημέρωση και η παραγγελία νέου υλικού, θα διεξάγεται μέσω ηλεκτρονικών δικτύων πληροφοριών και επικοινωνίας. Ο σχεδιασμός της μηχανογράφησης των Βιβλιοθηκών του Πανεπιστημίου Αθηνών έχει γίνει κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να καταστεί εφικτή η ενοποίηση όλων των λειτουργιών των Κεντρικών Βιβλιοθηκών του Ιδρύματος (Βουδούρης, 1997: 302).

Ο 18ος αιώνας ήταν μια περίοδος μεγάλης ανάπτυξης του δια-δανεισμού, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ενδιαφέρον, στην πρωτοβουλία και στις διεθνείς διασυνδέσεις της καθεμιάς Βιβλιοθήκης αλλά και των ίδιων των επιστημόνων (Καρανικόλας & Περρή, 1997: 149). Με την έννοια του δια-δανεισμού περιγράφονται οι συναλλαγές κατά τις οποίες τα ντοκουμέντα μπορούν να δανειστούν από τη μια Βιβλιοθήκη σε μια άλλη. Υπάρχουν δύο επιμέρους είδη δια-δανεισμού: α) ο εθνικός δια-δανεισμός που πραγματοποιείται μεταξύ των Βιβλιοθηκών της ίδιας χώρας και β) ο διεθνής δια-δανεισμός που υλοποιείται μεταξύ των Βιβλιοθηκών διαφόρων κρατών.

► Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Στον 21ο αιώνα ο συσχετισμός των ατόμων στα πλαίσια της κοινωνικής ιεραρχίας θα καθορίζεται από τις ικανότητες μάθησης και την κατοχή θεμελιωδών γνώσεων. Προνομιακό στοιχείο του κάθε εργαζομένου/ης, όσον αφορά την προσαρμογή και την εξέλιξη του στον εργασιακό χώρο, θεωρείται η κατάρτισή του/της. Η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση στον χώρο των Βιβλιοθηκών έχει τη σημαντική αποστολή να συντονίζει τις ποικίλες τυπικές και άτυπες μαθησιακές εμπειρίες των ενήλικων επαγγελματιών. Η διαδικασία της διαρκούς επαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο την εμπέδωση στάσεων, γνώσεων και συμπεριφορών απαιτεί προγράμματα μακρόχρονης διάρκειας, ενώ οι νέες δεξιότητες μαθαίνονται με ταχύρρυθμα σεμινάρια (Παντούλη, 1997: 90).

Το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο και αρμόδιο για την πραγματοποίηση των στόχων της σύγχρονης πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης, είναι ο/η βιβλιοθηκάριος. Η ικανότητα και η επάρκεια του είναι το κλειδί της επιτυχίας. Τα καθήκοντά του/της είναι πολλά, λεπτά και περίπλοκα. Για τούτο τα προσόντα του πρέπει να είναι ανάλογα. Ο/Η βιβλιοθηκονόμος πρέπει να είναι φιλομαθής, φιλοπρόοδος, μεθοδικός και να διακρίνεται για τα ενδιαφέροντά του σε πολλούς τομείς του πνεύματος, της τέχνης και της τεχνολογίας.

Το πρώτο επομένως μέλημα του βιβλιοθηκάρου θα είναι να κατατοπιστεί στους τομείς στους οποίους ειδικεύεται η Βιβλιοθήκη. Με τη μελέτη σχετικών βιβλίων ή άρθρων θα αποκτήσει γενικές γνώσεις και θα αντιληφθεί τη διάρθρωση κάθε επιστήμης. Καλό θα είναι επίσης, να μελετήσει και μια σύντομη ιστορία κάθε επιστήμης, για να γνωρίσει την εξέλιξή της και τους μεγάλους συγγραφείς και ερευνητές/τριες, οι οποίοι συνέδεσαν το όνομά τους με αυτήν, ώστε να συμπεριλάβει και το έργο τους στη συλλογή της Βιβλιοθήκης. Συνεχώς θα πρέπει να ενημερώνεται για τα περιοδικά και τις εφημερίδες ως προς τις νεότερες εξελίξεις.

Επίσης, ο/η βιβλιοθηκάριος θα φροντίσει να κατατοπιστεί για το αναγνωστικό κοινό της Βιβλιοθήκης, δηλαδή για τα ενδιαφέροντα, την εργασία, τη μόρφωση και την ηλικία του. Όπως είναι φυσικό, άλλα βιβλία θα επιλέξει για ενήλικους/ες και άλλα για παιδιά, άλλα για φοιτητές/τριες και άλλα για επιστήμονες και ερευνητές/τριες. Έτσι, για να λειτουργούν σωστά και αποδοτικά οι Βιβλιοθήκες μας, ο πιο σημαντικός παράγοντας είναι η συνεχής μετεκπαίδευση των ατόμων που εργάζονται σε αυτές (Αργυριάδου, 1989: 11).

Προκειμένου να ανταπεξέλθει στις πολλαπλές ευθύνες και απαιτήσεις, πρέπει να είναι κοινωνικός/η και εύστροφος/η στις σχέσεις του/της με τους/τις άλλους/ες, να κατέχει όλα τα τεχνικά θέματα του επαγγέλματος και να παρακολουθεί όλες τις εξελίξεις της επιστήμης του, να έχει διοικητικές ικανότητες, ώστε να οργανώσει καλά τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης καθώς και να έχει συνεχή επαφή με τους/τις βιβλιοθηκονόμους της ειδικότητάς του και να ανταλλάσσει γνώμες και απόψεις μαζί τους σε θέματα της εργασίας τους.

Επίσης, οφείλει να αντιμετωπίζει τα πολλά προβλήματα που αναφύονται συνεχώς στη Βιβλιοθήκη και που οφείλονται στις πολλαπλές ασχολίες της και στο μεγάλο κοινό με το οποίο έρχεται σε επαφή. Οι παραπάνω ιδιότητες συγκεντρωμένες στο ίδιο πρόσωπο είναι δυνατόν να συντελέσουν στη δημιουργική εργασία της πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης και να συμβάλλουν αποφασιστικά στη στήριξη και ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού έργου (Ντελόπουλος, 1975: 21)

Οι βιβλιοθηκονόμοι που στο σύνολό τους δείχνουν να γνωρίζουν τη σημασία της Βιβλιοθήκης, τον στόχο ως ζωντανό επικοινωνιακό και μορφωτικό κύτταρο, χρειάζεται να δέχονται συστηματικές ανανεωτικές προτάσεις, οι οποίες δεν πρέπει να έχουν τον χαρακτήρα οδηγιών με την έννοια αυστηρής εφαρμογής αλλά να αποτελούν ερεθίσματα για κινητοποίηση ατομικής πρωτοβουλίας (Καββαδία-Χατζοπούλου, 1989: 32).

► ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Η Βιβλιοθήκη είναι ένας ζωντανός οργανισμός συνεχώς αναπτυσσόμενος. Εφόσον η μελέτη του κτιρίου της Βιβλιοθήκης γίνεται σύμφωνα προς τους σκοπούς τους οποίους εξυπηρετεί, δύο είναι τα κυριότερα στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη: ο αριθμός των βιβλίων και του άλλου υλικού καθώς και ο αριθμός των αναγνωστών/τριών, τους/τις οποίους/ες προβλέπεται, ότι θα εξυπηρετήσει.

Η τοποθεσία είναι καλό να είναι προσιτή στο κοινό, το οποίο πρόκειται να εξυπηρετήσει. Για την εσωτερική διαρρύθμιση των χώρων και τον προσδιορισμό των διαστάσεων κάθε τμήματος, λαμβάνονται υπόψη οι βασικές λειτουργίες της Βιβλιοθήκης. Απαραίτητοι χώροι που πρέπει να υπάρχουν, είναι χώροι για την

τοποθέτηση βιβλίων, περιοδικών και άλλου υλικού, για αναγνωστήριο, για την εργασία του προσωπικού και για την αποθήκευση υλικού.

Τα έπιπλα πρέπει να είναι ελαφριά, αντοχής και να μην έχουν οξείες γωνίες. Τα τραπέζια και τα καθίσματα σχεδιάζονται σύμφωνα προς τις αναλογίες του ανθρώπινου σώματος και πρέπει να υπάρχει απόλυτη σχέση μεταξύ τραπεζιών και καθισμάτων, διότι έχει μεγάλη σημασία να εργάζεται ο/η αναγνώστης/τρια αναπαυτικά.

Ο θόρυβος, ο εξωτερικός και εσωτερικός, αποτελεί μεγάλο εχθρό για τη Βιβλιοθήκη και θα πρέπει να γίνει προσπάθεια αποφυγής του. Στο εσωτερικό θα καταβληθεί προσπάθεια να απομονωθούν τα τμήματα, στα οποία δημιουργείται θόρυβος από το κυρίως αναγνωστήριο. Επίσης, θα χρησιμοποιηθούν στα δάπεδα, οροφές κ.λπ. απορροφητικά υλικά του ήχου. Ακόμη ο/η βιβλιοθηκάριος θα πρέπει να διδάξει το προσωπικό και τους/τις αναγνώστες/τριες να σέβονται την ησυχία της Βιβλιοθήκης και να μιλούν χαμηλοφώνως.

Ο καλός φωτισμός είναι πολύ σημαντικός για την άνετη ανάγνωση και εργασία αναγνωστών/τριών και προσωπικού. Θα πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά ο φυσικός (το φως της ημέρας) και ο τεχνητός φωτισμός. Το φως της ημέρας θα πρέπει να φωτίζει ομοιόμορφα όλο το αναγνωστήριο, χωρίς να εισέρχεται ο ήλιος και η «αντηλιά». Και ο τεχνητός φωτισμός θα πρέπει επίσης να μελετηθεί κατά τρόπο, ώστε να υπάρχει παντού άπλετο φως, χωρίς όμως να υπάρχουν πολύ φωτεινές πηγές και μεγάλες αντιθέσεις φωτός και σκιάς. Επίσης, στο αναγνωστήριο είναι σκόπιμο ο φωτισμός να έρχεται από ψηλά και να υπάρχει διάχυτος φωτισμός στο εργαστήριο και το γραφείο του βιβλιοθηκονόμου.

Τα χρώματα των τοίχων, επίπλων και δαπέδου είναι ανάγκη να είναι χαρούμενα και ευχάριστα, χωρίς όμως μεγάλες αντιθέσεις, για να μην αποσπούν την προσοχή του αναγνώστη. Το δάπεδο να είναι αντοχής, να καθορίζεται ευχερώς, να απορροφάει τον ήχο, να είναι κακός αγωγός της θερμότητας, να μην είναι ολισθηρό και να μην αντανακλάται σε αυτό το φως, καθώς και να μην προτιμηθούν χρώματα στα οποία δε θα φαίνεται η σκόνη και τα ίχνη των βημάτων του κοινού.

Εφόσον άνθρωποι και βιβλία συνυπάρχουν σε αυτούς τους χώρους, η θερμοκρασία και η υγρασία θα πρέπει να είναι κατάλληλοι και για τους δύο. Ο καλύτερος τρόπος για τη ρύθμιση της θερμοκρασίας είναι ο κλιματισμός, ο οποίος έχει επιπλέον το προσόν να καθαρίζει τον αέρα της Βιβλιοθήκης (Φέσσα & Λίτσα, 1954: 133).

► ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σύγχρονη εποχή η Βιβλιοθήκη και η επιστήμη της βιβλιοθηκονομίας δεν είναι δυνατόν να μένουν στάσιμοι. Σήμερα συντελείται γύρω μας μια ταχύτατη μεταμόρφωση των συνθηκών της ζωής. Η επιστημονική και η τεχνική πρόοδος επηρεάζουν βαθύτατα την κοινωνική και πνευματική ζωή του ανθρώπου. Τα οικονομικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά πρότυπα των λαών αλλάζουν και οι ανάγκες τους μεταβάλλονται και αυξάνουν.

Οι μεγάλες αυτές αλλαγές στον τρόπο ζωής των ανθρώπων έδωσαν στη Βιβλιοθήκη νέο ρόλο στη σημερινή κοινωνία. Η Βιβλιοθήκη έχει πλέον παύσει να είναι μόνο ο φύλακας των γραπτών μνημείων και η δράση της είναι συνυφασμένη με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Η άποψη ότι κάθε Βιβλιοθήκη σε μια χώρα αποτελεί μια μεμονωμένη εκπαιδευτική ή επιστημονική μονάδα, μπορεί να θεωρηθεί

πεπαλαιωμένη. Κάθε Βιβλιοθήκη διατηρώντας τα ιδιαίτερα της γνωρίσματα θα πρέπει να υπαχθεί στο γενικότερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της χώρας.

Ακριβώς τον ίδιο ρόλο οφείλει να έχει η Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, προκειμένου αφενός να συνδέεται άμεσα με το ευρύτερο παιδαγωγικό πρόγραμμα της χώρας μας και αφετέρου να διατηρεί και να φυλάσσει το Εθνικό πνεύμα, τον πνευματικό κόπο της πατρίδας μας, κληροδότημα ανυπολόγιστης αξίας για τις γενιές που έρχονται.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αργυριάδου, Β. (1989). *Παιδικές βιβλιοθήκες, τ. 2*. Κέντρο Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου.
- Βουδούρης, Κ. (1997). Εκσυγχρονισμός βιβλιοθηκών Πανεπιστημίου Αθηνών: Έργο και προοπτική. Στο *Πρακτικά Συνεδρίου: Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και η πρόκληση του εκσυγχρονισμού, 6ο πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 5–7 Νοεμβρίου*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βιβλιοθήκες.
- Καββαδία-Χατζοπούλου, Ε. (1989). *Παιδικές βιβλιοθήκες, τ. 1*. Κέντρο Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου.
- Καρανικόλας, Ν., & Περρή, Α. (1997). Ο θεσμός του διαδανεισμού στις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες. Στο *Πρακτικά Συνεδρίου: Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και η πρόκληση του εκσυγχρονισμού, 6ο πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 5–7 Νοεμβρίου*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βιβλιοθήκες.
- Ντελόπουλος, Κ. (1975). *Η βιβλιοθήκη στο σχολείο*. Αυτοέκδοση.
- Ντελόπουλος, Κ. (1987). *Οργάνωσε τη βιβλιοθήκη σου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παντούλη, Ο., & Μπουσβάρου, Μ. (1997). Η διαρκής επιμόρφωση των εργαζομένων στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Στο *Πρακτικά Συνεδρίου: Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και η πρόκληση του εκσυγχρονισμού, 6ο πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 5–7 Νοεμβρίου*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βιβλιοθήκες.
- Σαϊτής, Χρ., & Σαϊτή, Α. (2002). *Σχολικές βιβλιοθήκες*. Αθήνα: Ατραπός.
- Στάικος, Σπ. Κ. (2020). Ο κόσμος των βιβλιοθηκών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα—Περιήγηση στον ιστότοπο «Περί βιβλιοθηκών». Ανακτήθηκε από <https://www.ekt.gr/el/news/24004>
- Φέσσα, Ρ., & Λίτσα, Κ. (1954). *Η βιβλιοθήκη: Οργάνωσις-Λειτουργία*. Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου.